
Flora Pannonica

Journal of Phytogeography & Taxonomy

A *Gagea bohemica* (ZAUSCHN.) SCHULT. et SCHULT. f. előfordulása Északnyugat-Magyarországon

KIRÁLY Gergely¹ – MESTERHÁZY Attila²

On the occurrence of *Gagea bohemica* (ZAUSCHN.) SCHULT. et SCHULT. f. in NW Hungary

The study presents two new localities of *Gagea bohemica* (found in 2007) in the surroundings of Sopron (NW Hungary) on open rocky (gneiss) surfaces. Also first occurrence of *Gagea saxatilis* – *Veronicetum dillenii* in Hungary is mentioned.

A *Gagea bohemica* pontuszi – délkelet-európai faj (SOÓ 1973), amely az eddigi adatok szerint nálunk a Középhegységben fordul elő, néhány alföldi lelőhellyel. Elsősorban sziklagyepekben él, a nyílt, gyakran mohás foltokat részesíti előnyben (BAUER et al. 2002). Felismerését, megtalálását nehezíti, hogy nagyon korán (néha már februárban) virágzik, illetve virágzása gyakran évekig elmarad, s ilyenkor sarjmagymái révén vegetatív „gyepet” alkot.

2007 tavaszán az első szerző (közvetve) azt a hírt kapta, hogy a soproni egyetem egyik hallgatója *G. bohemica*-t talált a Soproni-hegység lábánál fekvő Harkai-kúpon. A helyszínt 2007. 03. 08-án ellenőrizve az adat helyesnek bizonyult. Ezt követően átvizsgáltuk a Harkai-kúp teljes területét, illetve Sopron és Kőszeg környékén több, hasonló jellegű élőhelyét. A keresés eredménytelen volt a Kőszegi-hegységben (Kalaposkő térsége), Felsőcsatár környékén (a talkum bánya felett ill. a Pinka-szurdokban), továbbá a Soproni-hegységben a Várisi-kőfejtőnél. Előkerült viszont a Soproni-medencében szigetszerűen álló Kő-hegyen. A lelőhelyeket, valamint a későbbi ellenőrzések eredményeit az alábbiakban foglaltuk össze:

Soproni-hegység, Sopron, Harkai-kúp [8365/2]

- 2007. 03. 08.: A kőfejtő peremén, továbbá a vele szomszédos erdők szegélyében kb. 100 virágzó + számos leveles példány (Király G. – Mesterházy A. – Vidéki R.)
- 2008. 03. 11. Ugyanitt néhány virágzó és számos leveles példány, előkerült továbbá a kőfejtőtől mintegy 100 m-re D-re fekvő becserjésedett bányagödörön is (Király G.)
- 2009. 03. 17. Az ismert helyeken egy tő sem virágzott, csupán leveles példányok (Király G.)

Soproni-medence, Sopron, Kő-hegy Ny-i része [8265/2]

- 2007. 03. 10. A működő kőfejtőtől Ny-ra, acidofil jellegű erdők nyílt talajfelszínű foltjain 2 kisebb állomány, összesen 30 virágzó példány (Király G.)

Az új előfordulások csupán a faj hazai elterjedése alapján meglepőek. Ausztriában a Lajta-hegység hegylábi részén a *G. bohemica* régóta ismert Breitenbrunn (Széleskút) és Jois (Nyulas) mellett (JANCHEN 1977), az új lelőhelyektől légvonalban mintegy 30 km távolságban. Ezek ismeretében új elemekkel egészült ki a lelőhelyek lánc a Fertő-tavat övező dombvidékek száraz gyepjeiben.

¹NyME Növénytan Tanszék, H-9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.; gkiraly@emk.nyme.hu

²H-9500 Celldömök, Hunyadi u. 55.; zvezda@freemail.hu

A két új lelőhely közös jellemvonása a gneisz alapkőzet, amelynek pionír jellegű, igen sekély talajú gyepjeiben markáns, jellegzetes fajkombináció alakult ki. Fontosabb elemei mindkét lelőhelyen az *Allium lusitanicum*, *Holosteum umbellatum*, *Veronica dillenii*, csak a Harkai-kúpon *Androsace elongata*, *Cruciata pedemontana*, *Filago minima*, *Jasione montana*, *Veronica verna*, csak a Kő-hegyen *Asplenium adiantum-nigrum* és *Polypodium interjectum*. Ez alapján – bár cönológiai felvételezést nem végeztünk – a területen igazolhatónak véljük a *Gageo saxatilis* – *Veronicetum dillenii* (OBERD. 1957) KORNECK 1975 társulás (vö. POTT 1995) meglétét, amelyet hazánkból eddig nem jeleztek. A társulás részletes felvételezését (kiegészítve más nyugat-dunántúli lelőhelyekkel, ahol a *G. bohemica* nem került elő) a továbbiakban tervezzük.

Érdekesség, hogy a *G. bohemica* a Harkai-kúpon a teljesen nyílt sziklagyepektől a zárt faállományok alatti erodált felszínű kisebb fragmentumokig egyaránt előfordult. A 2007-es „jó” év során az erdőkben található példányok ugyanúgy virágoztak, mint a nyílt helyeken. A 2009-es „rossz” évben vegetatív példányait a hely ismeretében sikerült megtalálni, de ekkor virágzó példány egy sem volt. A Kő-hegyen kizárólag erdő alatti foltokon él a növény.

A növény ismételt lappangása miatt érthető, hogy a „jó” években erősnek tűnő állományok hogyan maradhattak ilyen sokáig észrevétlenek. A Harkai-kúp nevezetes ütközőpontja a pannon és noricum-i flórának (KÁRPÁTI 1956), amelyet sokan és sokszor vizsgáltak. Az egyik nagyobb *G. bohemica*-folttól néhány méterre a *Pulsatilla grandis* több egyede él, amelyet monitorozó céllal évek óta rendszeresen felkerestünk a kora tavaszi időszakban. A *Veronica dillenii* itteni előfordulását 2005-ben fedeztük fel (KIRÁLY et al. 2005), de a *G. bohemica* akkor még nem került elő.

BAUER N. – MÉSZÁROS A. – GALAMBOS I. (2002): *A Gagea bohemica* (ZAUSCHN.)

SCHULT. et SCHULT. élőhelyválasztásának vizsgálata. – *Kitaibelia* 7: 215–223.

JANCHEN, E. (1977): *Flora von Wien, Niederösterreich und Nordburgenland*. 2. Auflage. – Verein für Landeskunde von Niederösterreich und Wien, Wien, 755 pp.

KÁRPÁTI, Z. (1956): Die Florengrenzen in der Umgebung von Sopron und der Florenzdistrikt Laitaicum. – *Acta Bot. Hung.* 2: 281–307.

KIRÁLY G. – NAGY A. – KIRÁLY A. (2005): Kiegészítések a Soproni-hegység és a Soproni-medence flórájának ismeretéhez. – *Flora Pannonica* 3: 41–48.

POTT, R. (1995): *Die Pflanzengesellschaften Deutschlands*. 2. Auflage. – Eugen Ulmer, Stuttgart, 622 pp.

SOÓ R. (1973): *A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve* V. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 724 pp.

Érkezett / received 2009. 09. 01.
Elfogadva / accepted 2009. 10. 31.